

USAID | SRBIJA
OD AMERIČKOG NARODA

**ZA BOLJE USLOVE
POSLOVANJA**

**ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ
ECONOMICS INSTITUTE**
1947

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA
AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

**PANEL 3 – FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA
U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA**

PANEL 3

FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA

PANEL 3 Drugog Poljoprivrednog foruma „Hrana za Evropu“ organizuje se u saradnji sa USAID Projektom za bolje uslove poslovanja u okviru podrške projektu Ekonomskog instituta OKRUGLI STOLOVI 2012 „Za bolje uslove poslovanja“

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

PANEL 3

FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA

SUBOTA, 13. oktobar 2012, 9.00–11.30

PROGRAM

09:00

INICIJALNA IZLAGANJA GOVORNIKA

Entoni Sinkler, savetnik za ekonomska pitanja, USAID Projekat za bolje uslove poslovanja
Miloš Milovanović, pomoćnik ministra, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Republike Srbije
Živa Žebeljan, pomoćnik direktora sektora za poslove sa stanovništvom, Komercijalna banka
Đorđe Radulović, direktor Odeljenja za upravljanje prodajom RPG, Sektor
za upravljanje prodajom malom biznisu, Banca Intesa
Vaso Lekić, suvlasnik, Foodland
Goran Tadić, generalni direktor, SILBO

10:15

DISKUSIJA

11.20

ZAKLJUČCI

Moderator: Ana Jolović, lider tima za razvoj finansijskih tržišta, USAID Projekat za bolje uslove poslovanja

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

PANEL 3

GLAVNE PREPREKE ZA FINANSIRANJE PREHRAMBENE INDUSTRIJE (POLJOPRIVREDE I MSP SEKTORA)*

Ograničenja na strani ponude

- **Neefikasno izvršenje.** Konstantna slabost sistema izvršenja ima izuzetno negativan uticaj na dostupnost i cenu finansiranja. Zajmodavci se neprekidno suočavaju sa niskom stopom i visokom cenom naplate, kao i sa nepredvidivošću ovog postupka koji bi trebalo da bude krajnje predvidiv.
- **Visoka cena finansiranja.** Troškovi finansiranja sa kojima se suočava prehrambena industrija u Srbiji među najvišima su u regionu. Referentne stope su visoke zbog finansiranja države. Međutim, neefikasno izvršenje doprinosi visokim spredovima rizika, dok trošak poštovanja propisa i odsustvo ekonomije obima doprinose visokim administrativnim troškovima, koje mogu da na iznos kredita dodaju čak i do tri procentna poena. Ovaj rizik posebno je visok u poljoprivredi.
- **Regulatorna destimulacija.** Regulatorni podsticaji za kreditiranje poljoprivrednika i MSP sve su bolji, mada su i dalje neadekvatni. Propisi o kreditnim rezervacijama, sadržaju kreditnih dosijea, vrstama kolaterala, izveštavanju o ispunjenosti obaveza iz poreskih zakona, kao i kapitalni standardi takođe mogu destimulisati kreditiranje poljoprivrednika i MSP.
- **Mali broj alternativnih izvora finansiranja.** Uprkos ograničenoj ponudi izvora finansiranja od strane banaka, ne postoje adekvatni alternativni kanali finansiranja. Nedostatak propisa o nebankarskim kreditnim institucijama predstavlja veliki problem; negativan uticaj imaju i nedostaci Zakona o lizingu i neefikasan sistem izvršenja dugovanja među firmama. Takođe, ostvaren je veoma mali napredak u izgradnji tržišta kapitala koje nudi isplative mogućnosti za izdavanje obveznica ili komercijalnih zapisa za veća MSP.
- **Slabe prateće usluge.** Stručne i druge prateće usluge (procenitelji, računovođe, revizori i slično) ne igraju dovoljno snažnu ulogu u olakšavanju finansiranja. Zajmodavci se suočavaju sa izazovima u pogledu kvaliteta i dostupnosti usluga procene vrednosti imovine. Potrebno je dodatno razviti i obučiti delove profesije računovođa i revizora koji služe MSP-ovima, kao i osigurati veće poverenje zajmodavaca u njih. Postoji nedostatak usluga zasnovanih na informacionim tehnologijama, kao što su kreditni rejting. Kreditni biro ima dobru reputaciju i često se koristi, ali njegov obuhvat nije potpun. Uz to, osiguravajuća društva koja rade sa prehrambenom industrijom ne igraju značajnu ulogu u olakšavanju finansiranja, mada su veoma bitna za ovu vrstu poslovanja.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

- **Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju.** Većina banaka nije u dovoljnoj meri usredsređena na prehrambenu industriju, što dovodi do nedostatka konkretnih znanja i odgovarajućih bankarskih proizvoda.
- **Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike.** Srbija je tokom poslednje decenije promenila veliki broj različitih poljoprivrednih politika i prioriteta. To je negativno uticalo na sposobnost zajmoprimaca da planiraju, a naročito da usredsrede svoje buduće napore u pogledu primarne proizvodnje i prerade.
- **Loše strukturirani programi kreditnih subvencija.** Subvencije jesu bitne, ali za podsticanje rasta i premošćavanje jaza na tržištu, a ne za konkurisanje tržištu.

Ograničenja na strani preduzeća

- **Nedovoljna likvidnost.** Ovaj problem u velikoj meri onemogućava inače uspešne poljoprivrednike i MSP da na pravilan način koriste izvore finansiranja. Periodi naplate sa kojima se suočavaju poljoprivrednici i MSP među najdužima su u Evropi, a, kako je već navedeno, izvršenje je neadekvatno tako da se često dešava da do naplate i ne dođe. Poreski propisi, blokada računa i teškoće u pogledu preciznog projektovanja tokova gotovine usled fluktuacija deviznog kursa i inflacije, doprinose problemima sa likvidnošću koji privrednicima oduzimaju vreme, troše kapital koji bi mogao da se koristi za ulaganja i snižavaju kreditnu sposobnost.
- **Neadekvatan kolateral.** Poljoprivrednicima i MSP nije jednostavno da obezbede kolateral koji je prihvatljiv zajmodavcima. Oni ili nemaju imovinu koju bi mogli da koriste, ili postoje drugi faktori koji smanjuju njihovu sposobnost da obezbede adekvatan kolateral, kao što su npr. stanje kolaterala ili odsustvo potrebnih dozvola. Mnoga MSP ne razmišljaju strateški o upravljanju svojim sredstvima i njihovom održavanju kako bi mogla da posluže kao kolateral.
- **Mentalitet zajmoprimca i nesklonost ka riziku.** Više psiholoških i sazajnih faktora utiče na ponašanje zajmoprimaca. Povratne informacije sa tržišta ukazuju na to da nesklonost zajmoprimaca ka riziku, pogrešne percepcije, nedostatak znanja i slaba kreditna kultura doprinose problemima u finansiranju i dovode do njegove negativne reputacije. Nesklonost ka riziku pogoršana je uslovima kreditiranja koji obuhvataju lične garancije i izuzetno visok stepen kolateralizacije. Neprimerena očekivanja od državne podrške mogu da utiču na donošenje odluka o finansiranju, kao i da učine da poljoprivrednici i MSP izgube osećaj za uslove na tržištu. Čini se da su nedostatak znanja i pogrešne percepcije o kreditiranju doveli do postojanja značajnog negativnog naboja prema bankama i onemogućili stvaranje snažne kreditne kulture.
- **Slabi kapaciteti za predstavljanje preduzeća.** MSP, a naročito poljoprivrednici, često nemaju dovoljno kapaciteta za predstavljanje svojih preduzeća/poslova zajmodavcima. Ovi problemi dodatno su produbljeni ako privrednici/poljoprivrednici nemaju formalnu kreditnu istoriju ili je ona ograničenog obima, ako su slabi na polju finansijskog izveštavanja i izrade biznis planova, ili

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

ako ne mogu da odvoje poslovne od privatnih finansija. Raširena siva ekonomija, koju pokreću strogi propisi o poslovanju i porezima, takođe otežava dostupnost formalnih izvora finansiranja.

- **Nedovoljna iskorišćenost tržišnih snaga poljoprivrednika i MSP.** Poljoprivrednici i MSP ne iskorišćavaju u dovoljnoj meri svoje tržišne snage. Neadekvatan aktivizam, loša komunikacija sa zajmodavcima i nedostatak pouzdanih kanala za javno-privatni dijalog doprinose relativnoj fragmentaciji i lokalizaciji sektora MSP, a naročito poljoprivrednika. Ne postoje efikasne poljoprivredne zadruge orijentisane na dobrobit svojih članova koje bi članovima mogle da pomognu pri pregovaranju uslova prodaje poljoprivrednih proizvoda na tržištu i pristupu međusobno garantovanim kreditima. Ovo se održava u nedostatku „pregovaračke moći proizvođača“, što im ograničava pristup tržištima, tehničkoj pomoći i standardima najbolje prakse, kao i poljoprivrednom finansiranju.
- **Niska kreditna sposobnost prehrambene industrije i visok rizik u ovom sektoru.** Sistem za navodnjavanje i odvodnjavanje u Srbiji veoma je nerazvijen, iako postoje izvanredni prirodni uslovi za razvoj. Samim tim prinosi nisu stabilni, te je nivo rizika izuzetno visok, što onemogućava jeftinije i dostupnije finansiranje, osiguranje, itd.
- **Nedostatak adekvatnog regulatornog i institucionalnog okvira.** Još uvek ne postoje bitni elementi regulatornog okvira za prehrambenu industriju, kao što su Zakon o zadrugama, Zakon o robnoj berzi, itd. Ovo doprinosi visokom riziku kreditiranja poljoprivrednika i MSP iz prehrambenog sektora.
- **Loše strukturirani programi subvencija za proizvodnju.** Ako Srbija namerava da poljoprivredu iskoristi kao priliku za ekonomski rast, proizvodnja mora da bude profitabilna, a ne da zavisi od subvencija. Subvencije jesu veoma bitne, ali za rast a ne za pokrivanje gubitaka.

*Ovaj materijal pripremio je USAID Projekat za bolje uslove poslovanja kao uvodne napomene – polaznu osnovu za debatu.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

PANEL 3: FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA

Glavne prepreke za finansiranje prehrambene industrije (poljoprivrede i MSP sektora)

Entoni Sinkler, savetnik za ekonomska pitanja, USAID Projekat za bolje uslove poslovanja

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

Ograničenja na strani ponude

- Neefikasno izvršenje
- Visoki troškovi finansiranja
- Regulatorna destimulacija
- Mali broj alternativnih izvora finansiranja
- Slabe prateće usluge
- Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju
- Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike
- Loše strukturirani programi kreditnih subvencija

JAZ
FINANSIRANJA

Ograničenja na strani preduzeća

- Nedovoljna likvidnost
- Neadekvatan kolateral
- Mentalitet zajmoprimca i nesklonost ka riziku
- Slabi kapaciteti za prezentovanje preduzeća/poljoprivrednika
- Neadekvatan iskorišćenost tržišnih snaga poljoprivrednika i MSP
- Niska kreditna sposobnost prehrambene industrije i visok rizik u ovom sektoru
- Nedostatak adekvatnog regulatornog i institucionalnog okvira
- Loše strukturirani programi subvencija za proizvodnju

Ograničenja na strani ponude

- **Neefikasno izvršenje**
  - Konstantna slabost sistema izvršenja, niska stopa i visoka cena naplate, nepredvidivost postupka naplate.
- **Visoka cena finansiranja**
  - Najviši troškovi finansiranja u regionu, visoke referentne stope zbog finansiranja države, visoka stopa rizika, posebno u poljoprivredi, visoki administrativni i regulativni troškovi.
- **Regulatorna destimulacija**
  - Neadekvatni regulatorni podsticaji za poljoprivrednike i MSP sektor, propisi o kreditnim rezervacijama, vrstama kolateralna, kapitalni standardi, obaveze prema poreskom zakonu.
- **Mali broj alternativnih izvora finansiranja**
  - Ograničena kreditna ponuda banaka, nepostojanje propisa o nebankarskim kreditnim institucijama, nedostaci Zakona o lizingu, loša naplata među firmama, nerazvijeno tržište kapitala za veća MSP.

Ograničenja na strani ponude

- **Slabe prateće usluge**
  - Izazovi u pogledu kvaliteta pratećih usluga neophodnih za finansiranje (procenitelji, računovođe, revizori i slično), nedovoljna osiguravajućih društava u radu sa prehrambenom industrijom.
- **Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju**
  - Nedostatak konkretnih znanja i odgovarajućih bankarskih proizvoda.
- **Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike**
  - Veliki broj i nekonzistentnost poljoprivrednih politika i prioriteta, negativan uticaj na sposobnost zajmoprimca da planira i usredsredi napore u pogledu proizvodnje i prerade.
- **Loše strukturirani programi kreditnih subvencija**
  - Subvencije su bitne, ali za podsticanje rasta i premošćavanje jaza na tržištu, a ne za konkurisanje tržištu.

Ograničenja na strani preduzeća

- **Nedovoljna likvidnost**
  - Najduži periodi naplate u Evropi, neadekvatno izvršenje, poreski propisi, blokada računa i teškoće projektovanja tokova gotovine usled nestabilnog deviznog kursa i inflacije.
- **Neadekvatan kolateral**
  - Nepostojanje kolaterala prihvatljivog za zajmodavce, stanje i tržišna vrednost kolaterala, odsustvo potrebnih dozvola.
- **Mentalitet zajmoprimca i nesklonost ka riziku**
  - Nesklonost ka riziku, pogrešne percepcije, nedostatak znanja i slaba kreditna kultura, neprimerena očekivanja od državne podrške, negativan naboj prema bankama.
- **Slabi kapaciteti za predstavljanje preduzeća**
  - Nedovoljni kapaciteti poljoprivrednika za predstavljanje svojih preduzeća/poslova, nedostatak formalne kreditne istorije, izrada finansijskih izveštaja i biznis planova, raširena siva ekonomija usled strogih propisa o poslovanju i porezima.

Ograničenja na strani preduzeća

- **Nedovoljna iskorišćenost tržišnih snaga poljoprivrednika i MSP**
  - Neadekvatan aktivizam, loša komunikacija sa zajmodavcima, nedostatak pouzdanih kanala za javno-privatni dijalog, nepostojanje efikasnih poljoprivrednih zadruga i pregovaračkih moći proizvođača
- **Niska kreditna sposobnost prehrambene industrije i visok rizik u ovom sektoru**
  - Veoma nerazvijen sistem za navodnjavanje i odvodnjavanje, nestabilni prinosi, izuzetno visok nivo rizika što onemogućava jeftinije i dostupnije finansiranje
- **Nedostatak adekvatnog regulatornog i institucionalnog okvira**
  - Nepostojanje bitnih regulativa za poljoprivredu – Zakon o zadrugama, Zakon o robnoj berzi, itd., što doprinosi visokom riziku kreditiranja MSP i poljoprivrednog sektora.
- **Loše struktuirani programi subvencija za proizvodnju**
  - Za ostvarenje rasta, neophodno je da proizvodnja bude profitabilna, a ne da zavisi od subvencija. Subvencije su bitne za rast, ne za pokrivanje gubitaka.

Rešenja?

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

PANEL 3: FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA

Poljoprivreda – Banke – Novac

Živa Žebeljan, pomoćnik direktora sektora za poslove sa stanovništvom, Komercijalna banka

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Stanje tržišta poljoprivrednih kredita

- Poljoprivrednim kreditiranjem bavi se samo nekoliko banaka
- Portfolio poljoprivrednih kredita kreće se oko 250 000 000 EUR
- Godišnje banke plasiraju u poljoprivredu oko 120 000 000 EUR
- Godišnji kratkoročni plasmani su 50% ukupnih ostalo su dugoročni
- Poljoprivrednici urednije vraćaju kredite od privrede ali ipak postoji kašnjenje u vraćanju rata kredita

Potencijali tržišta kratkoročnih poljoprivrednih kredita

- Za setvu i održavanje biljne proizvodnje

$$3.500.000 \text{ ha} \times 300 \text{ EUR} = 1.050.000.000 \text{ EUR}$$

- Za uzgoj stoke – samo goveda

$$1.000.000 \times 500 \text{ EUR} = 500.000.000 \text{ EUR}$$

- Za ruralni razvoj ?

ZBIR 1.550.000.000 EUR

Potencijal tržišta dugoročnih poljoprivrednih kredita (u narednih 10 godina)

Ruralni razvoj ?

Prerada, dorada i
pakovanje (1000)

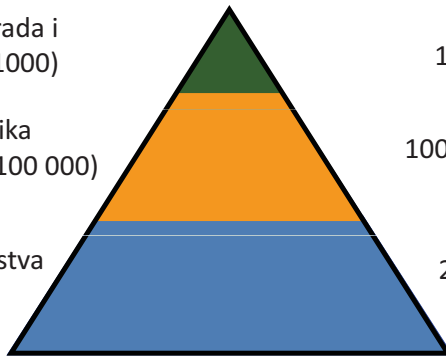
$$1000 \times 1.000.000 \text{ EUR} = 1.000.000.000 \text{ EUR}$$

Srednja i velika
gazdinstva (100 000)

$$100.000 \times 100.000 \text{ EUR} = 10.000.000.000 \text{ EUR}$$

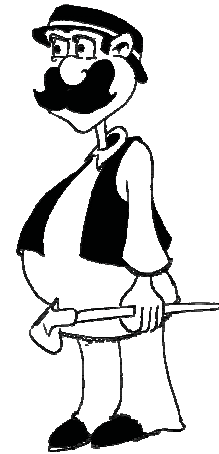
Mala gazdinstva
(200 000)

$$200.000 \times 10.000 \text{ EUR} = 2.000.000.000 \text{ EUR}$$

ZBIR 13.000.000.000 EUR

Zašto samo nekoliko banaka???
Zašto samo tako malo novca???
Kako vratiti kredit na vreme???

Zašto samo nekoliko banaka???

Problemi:

- Banke ispunjavaju svoj plan plasmana i ne ulaze u avanturu koja se zove “poljoprivreda”
- Nedostatak agrobankara
- Neprikladni sistemi u bankama za poljoprivredne kredite – banke ne vide poljoprivrednika

Moguća rešenja:

- Konkurentno tržište
- Konkurencija
- Konkurencija
- Konkurencija
- Konkurencija
- ...

Zašto samo tako malo novca???

Problemi:

- Manjak para na bankarskom tržištu
- Neadekvatan kolateral
- Prezaduženost gazdinstva
- Poljoprivrednik radije prodaje robu unapred nego da uzme kredit
- Neadekvatna procena kreditne sposobnosti
- Državne subvencije nisu uvek prilagodjene potrebama poljoprivrednika

Moguća rešenja:

- Koristiti strane fondove
- Alternativna finansiranja (štedno kreditne zadruge)
- Državni fondovi, državno-privatni fondovi
- Srediti katastar nepokretnosti i izgraditi poljoprivredni katastar
- Robne berze
- Poboljšati državnu poljoprivrednu savetodavnu službu i izgraditi privatnu
- Poboljšati državne subvencije

Kako vratiti kredit na vreme???

Problemi:

- Otkupljivači polj. Proizvoda ne plaćaju na vreme
- Prezaduženo gazdinstvo
- Elementarne nepogode (suše, poplave, grad,...)

Moguća rešenja:

- Osnovati agro komoru
- Registar poljoprivrednih gazdinstava podići na viši nivo i koristiti ga kao što se koristi kredit biro
- Osnovati Agro fond koji bi se bavio davanjem garancija i osiguranjem agrara

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

HVALA NA PAŽNJI!

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

PANEL 3: FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA

- Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju
- Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike
- Neadekvatan kolateral

Đorđe Radulović, direktor Odeljenja za upravljanje prodajom
Registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima, Banca Intesa

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju

PREPOZNAT PROBLEM:

Većina banaka nije u dovoljnoj meri
usredsređena na prehrambenu
industriju, što dovodi do nedostatka
konkretnih znanja i odgovarajućih
bankarskih proizvoda.

Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju

Prema podacima za 2011. godinu, a sličan trend je nastavljen i u 2012. godini, 3 banke u Srbiji, učestvuju sa oko 85% u realizaciji subvencionisanih kredita za poljoprivredna gazdinstva – fizička i pravna lica.

To znači da samo 10% banaka u Srbiji finansira po najpovoljnijim uslovima (za korisnike kredita – niska i fiksna kamata, dinarski kredit), što u slučaju subvencija za pravna lica nije slučaj, jer tu skoro sve banke učestvuju u programu i sam program je viđen kao prilika za finansiranje, reprogramme, relaksaciju dugovanja pravnih lica, dok kod poljoprivrednih kredita, to nije slučaj.

Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju

Razlog postojanja ovog problema je u nemotivisanosti banaka da učestvuju u programima subvencionisanih kredita za poljoprivredna gazdinstva, kako zbog niskih kamata, koje značajno umanjuju prihode, i svode ovaj posao, na rad sa „pozitivnom nulom“, tako i zbog, često, odnosa nadležnog ministarstva prema bankama, gde su banke uslovljene da se samo na ovaj način može raditi, a to svakako nije klima koja je prihvatljiva za normalno funkcionisanje i prodaju bilo kod kreditnog proizvoda.

Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju

Konačno, ovo je kredit koji je najatraktivniji za korisnike, ali i najprihvatljiviji za zajmodavce, a rešenje je u jasnoj komunikaciji između banaka i nadležnih ministarstava (finansija, poljoprivrede) i Narodne banke Srbije, gde bi se određenim olakšicama, možda i smanjenjem rezervacija, proizvod učinio povoljnim za sve strane, tj. da bude jeftin za korisnika, isplativ za banku, a neopterećiv za budžet.

Nedovoljna usredsređenost banaka na prehrambenu industriju

REŠENJE PROBLEMA:

Povećanjem učešća banaka u subvencionisanim finansiranjima poljoprivrednih gazdinstava, povećala bi se i zainteresovanost banaka za finansiranje poljoprivrednih gazdinstava, jer bi se prišlo sistemskom rešavanju svih drugih prepreka, koje se tiču izračunavanja kreditne sposobnosti, kreditnog rejtinga, prihvatljivosti kolaterala itd.

Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike

PREPOZNAT PROBLEM:

Srbija je tokom poslednje decenije promenila veliki broj različitih poljoprivrednih politika i prioriteta. To je negativno uticalo na sposobnost zajmoprimaca da planiraju, a naročito da usredsrede svoje buduće napore u pogledu primarne proizvodnje i prerade

Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike

Zajmoprimci i zajmodavci ne mogu da planiraju svoje poteze ni za tekuću sezonu, a samim tim ni za neke srednje ili duže rokove.

Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike

Jasnim programom subvencija, već u trenutku donošenja budžeta za narednu godinu, nadležno ministarstvo bi omogućilo kratkoročno planiranje i korisnicima kredita i subvencija, ali i bankama i zajmodavcima, jer se u prethodnih nekoliko godina pokazalo da smo imali start finansiranja i u martu i u maju, pa čak i u avgustu, konkretno 2011. godine, kada je sredinom godine, zbog promene Ministra, došlo i do promene uredbi.

Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike

Slično je i ove godine, sa promenom Vlade i nadležnog ministarstva, a poljoprivreda i institucije koje treba da obezbede finansijska sredstva, nisu činioци tržišta koji treba da trpe političke promene, previranja i drugo, jer je to najkorisniji deo naše privrede, koji treba da se razvija vrlo jasnim i dugoročnim strategijama, a ne da bude pod uticajima promena vlasti i slično.

Neizvesnost i nedoslednost poljoprivredne politike

REŠENJE PROBLEMA:

Dugoročnim planiranjem i transparentošću subvencionisanih kredita, tako što bi svako mogao da planira svoj budžet i svoje investicije za naredni period, sigurno je da bi se i postojeći poljoprivrednici osećali konformnije u svom poslu, a sigurno bi se i mnoga druga, kako fizička, tako i pravna lica, odlučila za ulaganje i investicije u otpočinjanje poljoprivredne proizvodnje, jer bi imali jasan pravac kretanja države u tom segmentu, u narednih nekoliko godina.

Neadekvatan kolateral

PREPOZNAT PROBLEM:

Poljoprivrednicima i MSP nije jednostavno da obezbede kolateral koji je prihvatljiv zajmodavcima. Oni ili nemaju imovinu koju bi mogli da koriste, ili postoje drugi faktori koji smanjuju njihovu sposobnost da obezbede adekvatan kolateral, kao što su npr. stanje kolaterala ili odsustvo potrebnih dozvola. Mnoga MSP ne razmišljaju strateški o upravljanju svojim sredstvima i njihovom održavanju kako bi mogla da posluže kao kolateral

Neadekvatan kolateral

Kolaterali kao što su hipoteka na poljoprivrednom zemljištu su prilično iscrpljeni i uspostavljeni za kredite isplaćene u ranijem periodu, zaloga na mehanizaciji koja se kupuje je kolateral za jedan posao, objekti i kuće u seoskim područjima, pa čak i područjima manjih gradova, su neatraktivne i neprihvatljive nekretnine za zajmodavce, zbog njihove neatraktivnosti i nemogućnosti naplate prodajom istih, ali i zbog neefikasnosti izvršnog pravnog postupka, pa je osmišljavanje novih kolaterala, koji su sasvim validno i prihvatljivo obezbeđenje kredita u mnogim zemljama EU, pa i šire, svakao neophodno ako se želi dalji razvoj finansiranja poljoprivrednih gazdinstava.

Neadekvatan kolateral

REŠENJE PROBLEMA JE U UVOĐENJU NOVIH, DO SADA NEDOVOLJNO PRIMENJENIH ILI NEPOSTOJEĆIH U NAŠOJ PRAKSI INSTRUMENTA OBEZBEĐENJA KREDITA:

Uvođenje kolaterala kao što su:

- *Zaloga na robnim zapisima*
- *Zaloga na budućim proizvodima (predžetveno finansiranje)*
- *Vinkulirane polise osiguranja prinosa*

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM
HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE
Subotica, 11–13. oktobar 2012.

**PANEL 3: FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZECA U
POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: RESENJA**

Kako preživeti?

Vaso Lekić, suvlasnik kompanije Foodland

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM
HRANA ZA EVROPU
U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE
Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Nedovoljna likvidnost

- Ograničiti rok plaćanja na 60 dana (trenutno je preko 120 dana). Neophodno doneti i urediti zakonsku regulativu.
- Olakšati proces reprograma kredita.
- Fluktuacija deviznog kursa – obezbediti stabilan i predvidiv kurs.

Neadekvatan kolateral

- Veoma je teško obezbediti adekvatan kolateral.
Banke nerado prihvataju:
  - hipoteke u nerazvijenim područjima
  - zalihe gotovih proizvoda;
  - zalihe sirovina;
  - potraživanja prema malim domaćim kupcima;
  - potraživanja prema ino kupcima;
  - ugovore sa ino kupcima – namensko finansiranje;
  - lične menice;

Loše strukturirani programi subvencija za proizvodnju

- Predlog da se subvencionise izvoz gotovih proizvoda koji imaju domaće poreklo u iznosu od 10% izvezene vrednosti (ograničiti period korišćenja subvencije na maksimum 2 godine).
- Vraćanje na snagu uredbe iz 2007. godine o subvencionisanju izgradnje skladišnih kapaciteta za skladištenje primarnih poljoprivrednih proizvoda.
- Nepostojanje subvencija namenjenih uvođenju novih tehnologija u proizvodnji koje bi doprinele povećanju konkurentnosti naših proizvoda na svetskom tržištu.

Ostalo:

- Neophodnost što skorijeg osnivanja Razvojne banke Srbije.
- Neprilagođenost bankarskih usluga realnim tržišnim uslovima u prehrambenoj industriji. Krediti u ovom sektoru trebaju da budu sa rokom od minimum 18 meseci (6 meseci grejs).
- Za projekte od ekološkog značaja, primene novih tehnologija i organske proizvodnje potrebno obezbediti znatno povoljnije uslove finansiranja od komercijalnih.

Hvala na pažnji!

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

PANEL 3: FINANSIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U POLJOPRIVREDI I INDUSTRIJI HRANE: REŠENJA

Najčešći problemi u finansiranju MSP i poljoprivrednih gazdinstava

Goran Tadić, generalni direktor SILBO d.o.o. Beograd

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

PROBLEMI

1. NEDOSTATAK SOPSTVENIH IZVORA FINANSIRANJA
2. OTEŽAN PRISTUP EKSTERNIM IZVORIMA FINANSIRANJA
3. NEADEKVATNA STRUKTURA EKSTERNIH IZVORA FINANSIRANJA
4. NAPLATA POTRAŽIVANJA
5. PROPISI IZ OBLASTI PORESKOG I FINANSIJSKOG POSLOVANJA

NEDOSTATAK SOPSTVENIH IZVORA FINANSIRANJA

1. SMANJENJE UČEŠĆA SOPSTVENIH IZVORA U KORIST EKSTERNIH
2. POGREŠNO UPRAVLJANJE INVESTICIJAMA IZ SOPSTVENIH IZVORA U KORIST NEPRODUKTIVNIH IMOBILIZACIJA
3. RAST UČEŠĆA POTRAŽIVANJA OD KUPACA USLED NELIKVIDNOSTI

OTEŽAN PRISTUP EKSTERNIM IZVORIMA FINANSIRANJA

1. NEADEKVATNA STRUKTURA EKSTERNIH IZVORA FINANSIRANJA – ROČNOST
2. LOŠI BONITETI
3. LOŠE UPRAVLJANJE DRŽAVNIM INVESTICIJAMA – FONDOVI, SUBVENCIONISANA SREDSTVA...
4. NERAZVIJENOST DRUGIH OBLIKA FINANSIRANJA
5. NEPOSTOJANJE DRŽAVNE RAZVOJNE BANKE
6. NEPOSTOJANJE DRŽAVNE INSTITUCIJE ZA OSIGURANJE KAO SUOSIGURANIKA

NAPLATA POTRAŽIVANJA

- RAST PROSEČNOG VREMENA NAPLATE POTRAŽIVANJA
- NEPOSTOJANJE ZAKONSKE REGULATIVE
- DRŽAVA KAO GENERATOR NELIKVIDNOSTI

PROSEČNO VREME NAPLATE POTRAŽIVANJA:

SRBIJA	128
NEMAČKA	18
RUMUNIJA	30
HRVATSKA	34
MAĐARSKA	40
BUGARSKA	44
MAKEDONIJA	76
BiH	104

GENERATORI NELIKVIDNOSTI:

DRŽAVA >100 DANA
PREDUZEĆA U RESTRUKTUIRANJU

RAZLIČITA REŠENJA:

HRVATSKA – ZAKONSKO OGRANIČENJE 45 DANA
PRAKSA 34 DANA

SLOVENIJA – ZAKONSKO OGRANICENJE 90 DANA
PRAKSA 39 DANA

HIPERPRODUKCIJA PROPISA

1. NEJASNI I KONTRADIKTORNI PROPISI
2. NEADEKVATNA I NEOBAVEZUJUĆA MIŠLJENJA DRŽAVNIH ORGANA
3. DUGE I SKUPE PROCEDURE IZDAVANJA RAZLIČITIH DOZVOLA I UVERENJA
4. NEUSKLAĐENOST PLAĆANJA I NAPLATE PDV
5. RIGIDNA PORESKA ADMINISTRACIJA
6. KAZNENA POLITIKA – NAGLASAK JE NA KAŽNJAVANJU A NE NA PREVENCIJI
7. DRŽAVNE I LOKALNE TAKSE
8. PARAFISKALNI NAMETI

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Entoni Sinkler

Entoni Sinkler pruža tehničku pomoć u oblasti finansijskih tržišta i reformi javnog sektora u okviru USAID Projekta za bolje uslove poslovanja. Stekao je iskustvo tokom više od 20 godina rada na razvoju finansijskih sektora u više od 25 zemalja širom sveta, među kojima su Bugarska, Češka, Hrvatska, Mađarska, Makedonija, Poljska i Rumunija, gde je o različitim aspektima reformi savetovao centralne banke, ministarstva finansija, regulatorna tela, donatorske organizacije i institucije iz privatnog sektora.

Pre dolaska u Srbiju bio je direktor odeljenja za finansijski sektor u firmi Deloitte Touche Tohmatsu Emerging Markets Ltd. i njenom nasledniku, Cardno Emerging Markets USA. Na tom mestu rukovodio je globalnim portfolijom projekata za komercijalne klijente i međunarodne donatorske organizacije kao što su Svetska banka, USAID, MMF, Evropska komisija, britansko Ministarstvo za međunarodni razvoj i Azijska razvojna banka. Takođe je imao istaknute položaje u konsultantskim firmama Arthur Andersen i Coopers & Lybrand, Evropskoj banci za obnovu i razvoj i američkom Ministarstvu finansija. Tokom više od 20 godina bavljenja konsultantskim radom saradivao je na sprovođenju reformi finansijskog sektora u istočnoj Evropi (početkom devedesetih godina 20. veka), reformi finansijskih sistema u Aziji (krajem devedesetih godina) i razvoju nebankarskih finansijskih tržišta u više zemalja u tranziciji.

Entoni Sinkler je magistrirao poslovni menadžment na Sternovoj poslovnoj školi (Stern School of Business) Njujorškog univerziteta (New York University), diplomirao ekonomiju na Univerzitetu Južne Kalifornije (University of Southern California) i nosilac je sertifikata u oblasti regulatornih aktivnosti finansijskog sistema Kancelarije za obrazovanje bankarskog sistema SAD (US Bank System Office of Education), kao i sertifikata INSEAD-a iz oblasti korporativnih finansija. Između 2004. i 2011. godine bio je član više upravnih odbora, i to u firmama Deloitte Touche Tohmatsu Emerging Markets Group Ltd, Emerging Markets Group Ltd, Cardno EMG Brussels Sprl, Hungarian Foundation for Democracy i Cardno Emerging Markets USA.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Miloš Milovanović

Miloš Milovanović je rođen 31. jula 1979. godine, u Kruševcu, Republika Srbija.

2004. godine, diplomirao je na Poljoprivrednom fakultetu Univerziteta u Beogradu, Agroekonomski odsek i stekao zvanje diplomiranog inženjera poljoprivrede.

2007. godine, magistrirao je na Ekonomskom fakultetu – Univerziteta u Beogradu na Odseku za ruralnu ekonomiju i agrobiznis.

Iste godine je bio Chevening stipendista na Katedri za ekonomiju, St Peter's College Univerziteta u Oksfordu, Velika Britanija.

2010. godine je prijavio doktorsku tezu na Poljoprivrednom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu.

Od 2004. godine, zaposlio se u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije, Sektor za analitiku i agrarnu politiku, Odeljenje za integracije u STO i EU i međunarodnu saradnju, kao mlađi savetnik.

2008. godine postavljen je za pomoćnik ministra za analitiku i agrarnu politiku u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije.

2011. godine, postavljen je za pomoćnika ministra za poljoprivrednu politiku i međunarodnu saradnju u Ministarstvu poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede.

Od 2012. godine je pomoćnik ministra za poljoprivrednu politiku i međunarodnu saradnju u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Živa Žebeljan

Živa Žebeljan je rođen u Dobrici 15. aprila 1962. godine. Agroekonomiju je završio na poljoprivrednom fakultetu u Zemunu. Usavršavao se iz oblasti menadžmenta, marketinga i finansija u Belgiji, Španiji i Italiji.

Trenutno vodi poljoprivredno kreditiranje u Komercijalnoj banci a.d. Beograd. U Komercijalnoj banci je uveo sistem utvrđivanja kreditne sposobnosti poljoprivrednika uz pomoć bruto marži i podataka iz registra poljoprivrednih gazdinstava ministarstva poljoprivrede.

Prethodno je bio pomoćnik ministra poljoprivrede gde je razvijao platni sistem u poljoprivredi Srbije. Bio je vođa projekta „STIPS“, sistem tržišnih informacija poljoprivrede Srbije koji je rađen u saradnji sa USDA. Razvijao registar poljoprivrednih gazdinstava. Vodio je projekat izrade zakona o poljoprivredi i drugih zakonskih akata vezanih za poljoprivredu i plaćanja u poljoprivredi. Učestvovao je u izradi strategija razvoja poljoprivrede Srbije iz 2005. godine.

Vodio je i više marketinških projekata u agenciji „Mark plan“.

Bavi se i konsalting poslovima u nekoliko firmi.

Bio je jedan od osnivača filijale PMI (Projekat menadžment instituta) USA za Srbiju.

Otac je jednog deteta.

Hobi mu je umetnička fotografija.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Đorđe Radulović

Đorđe Radulović, Subotičanin koji trenutno živi u Novom Sadu, ima 36 godina. Diplomirao je na subotičkom Ekonomskom fakultetu, na Departmanu za projektovanje informacionih sistema, a potom je školovanje nastavio na postdiplomskim studijama, na beogradskom Fakultetu organizacionih nauka, na smeru Elektronsko poslovanje. Oženjen je i otac je dvoje dece.

Prvo zaposlenje, još tokom osnovnih studija, bilo je na Ekonomskom fakultetu u Subotici, gde je držao praktičnu nastavu iz predmeta Informatika, a osim toga, u to vreme se bavio i Web dizajnom i Internet programiranjem, za nekoliko lokalnih IT i marketinških preduzeća u Subotici.

Prvi susret sa bankarstvom Đorđe Radulović je imao 2003. godine, zaposlivši se u Jubanka AD Beograd, na poslovima IT menadžera. Iste godine, prelazi u Micro Finance Bank AD Beograd (sadašnju Pro Credit Bank AD Beograd), gde se zapošljava na poslovima kreditiranja i kreditne analize malih i srednjih preduzeća i registrovanih poljoprivrednih gazdinstava. Krajem 2004. godine, Đorđe Radulović počinje da radi u Hypo Alpe Adria Bank AD Beograd, gde osim svog osnovnog posla - kreditnog službenika za poslovanje sa privredom i poljoprivredom, radi na projektima, vezanim za koordinaciju i uvođenje novih proizvoda za mala i srednja preduzeća i poljoprivredna gazdinstva, što je podrazumevalo rad na projektima izrade novih aplikacija za ovaj segment klijenata, kreiranje proizvoda, kao i obuke zaposlenih, pripremu marketinških kampanja i drugo.

U julu 2007. godine, priključuje se timu Divizije za poslovanje sa stanovništvom i malim biznisom, u Banca Intesa AD Beograd, gde sve do danas razvija sektor za finansiranje i rad sa poljoprivrednicima i poljoprivredno bankarstvo. Svojim projektom, uspeo je da Banca Intesa AD Beograd, pozicionira u sam vrh domaćeg agrobankarstva, gde je mrežu od preko 200 ekspozitura, razvrstanih u sedam regionalnih centara, uspeo da obuči i usmeri ka prodaji poljoprivrednih kreditnih i nekreditnih proizvoda, koje je sa svojim timom kreirao i uobličio u ponudu banke, pod nazivom „Intesa Farmer“. Ovaj projekat trenutno obuhvata oko 6.000 aktivnih kredita za poljoprivredna gazdinstva, servisiranje potreba oko 30.000 poljoprivrednika koji imaju otvoren namenski račun u Banca Intesa AD Beograd, ali su planovi za budućnost segmenta u Banci Intesa, vezani i za potpuno nove projekte i programe finansiranja u saradnji sa EBRD, KfW, USAID-om i drugim partnerima na našem tržištu.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Vaso Lekić

Vaso Lekić je rođen u Baru, Crna Gora, 1962. godine. Diplomirao je na Prirodno - matematičkom Fakultetu Univerziteta u Beogradu.

Karijeru je počeo u švajcarskoj kompaniji „AMC“, a posle godinu dana rada prešao u kompaniju „Zepter international“ gde je posle predanog rada stigao do pozicije internacionalnog direktora prodaje za Istočnu Evropu. Nekoliko godina proveo je živeći i radeći za kompaniju „Zepter International“ u Budimpešti, Pragu i Atini, gde je stekao bogato iskustvo koje je iskoristio za osnivanje sopstvene kompanije „Foodland“ doo.

Vaso Lekić je tvorac svetski poznatog i priznatog brenda kompanije „Foodland“ – „Bakina tajna“, kao i vizije i misije kompanije – svetski kvalitet proizvoda proizvedenih u ekološki zdravoj sredini, koristeći čiste i ekološki zdrave sirovine. Kao takvi, proizvodi kompanije „Foodland“ nalaze put do domaćih i inostranih potrošača, čineći da svest o zdravoj ishrani i načinu života bude sastavni deo svakodnevice.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Goran Tadić

Goran Tadić je generalni direktor SILBO d.o.o. Beograd.

Rođen je 13. februara 1973. godine u Skoplju, završio je Desetu beogradsku gimnaziju i na Ekonomskom fakultetu u Beogradu stekao zvanje ekonomiste.

Od 2002. do 2008. godine zaposlen je u kompaniji SILBO d.o.o. Beograd, na poziciji izvršnog direktora.

Od 2008. do 2011. godine bio je generalni direktor Mlekare Mladost AD iz Kragujevca, fabrike u vlasništvu kompanije SILBO d.o.o. Beograd.

Nakon kupovine fabrike od strane nemačke kompanije MEGGLE GmbH, Wasserburg postao je predsednik Upravnog odbora MEGGLE SRBIJA d.o.o. Kragujevac i tu dužnost obavljao je do juna 2012. godine.

Juna 2012. godine postaje generalni direktor kompanije SILBO d.o.o. Beograd i predsednik odbora direktora AD Paraćinke, Paraćin.

Jedan je od osnivača i predsednik Skupštine Nacionalnog udruženja prerađivača mleka SEDA - Serbian National Milk Processors Association, zvaničnog predstavnika srpskog mlekarskog sektora u EDA - European Dairy Association.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

BIOGRAFIJA GOVORNIKA

Ana Jolović

Dr Ana Jolović je rukovodilac tima za Razvoj finansijskih tržišta u okviru USAID Projekta za bolje uslove poslovanja (USAID Business Enabling Project).

U toku 2003/04 godine Ana Jolović je bila stipendista Junior Faculty Academic Program, u okviru koga je provela godinu dana usavršavanja na George Washington University, Vašington D.C. U toku svog boravka u SAD ona je šest meseci radila kao istraživač u Commodities Futures Trading Commission u timu glavnog ekonomiste i završila specijalni program u organizaciju New York Stock Exchange, kao jedini strani predavač ikada primljen na ovaj program.

Dr Ana Jolović je međunarodni trener i stalni gostujući predavač na univerzitetima u Evropskoj Uniji i Kini. U periodu od 2002. godine do danas aktivno je učestvovala u obuci brokera u Srbiji.

Dr Jolović je radila kao konsultant na većem broju projekata. Njena osnovna polja profesionalnog interesovanja su: trgovanje derivatima, novi pravci razvoja finansijskih tržišta i korporativno upravljanje.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

ORGANIZATOR PANELA

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ
ECONOMICS INSTITUTE

1947

PRUŽAMO DRAGOCENA REŠENJA PROVIDING INVALUABLE SOLUTIONS

Misija

Ekonomski institut je naučnoistraživačka i savetodavna kuća čiji saradnici decenijama pružaju dragocena rešenja javnom i privatnom sektoru za unapređenje privrednog ambijenta i razvoj poslovanja.

Delatnost

- Naučnoistraživački rad,
- Konsalting,
- Izdavaštvo,
- Edukacija i
- Revizija.

Tim

Tim Instituta čini više od četrdeset stalno zaposlenih istraživača, savetnika i saradnika, sa domaćim i međunarodnim iskustvom iz različitih disciplina, kao i razgranata mreža spoljnih saradnika.

Reference

Lista referenci obuhvata zavidan broj projekata za ugledne međunarodne i domaće kompanije, organizacije i institucije.

Mission

Economics Institute is a scientific research and advisory organization, whose experts have been providing invaluable solutions to the public and private sector, in order to improve business environment and business development.

Activities

- Scientific research activities
- Consulting
- Publishing
- Education
- Audit

Team

Economics Institute's team consists of more than forty full-time researchers, advisers and associates with local and international experience from various disciplines, as well as of extensive network of external associates.

References

The list of our references includes considerable number of projects for prominent international and local companies, organizations and institutions.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11-13. oktobar 2012.

PARTNER PANELA

USAID Projekat za bolje uslove poslovanja, koji sprovodi Cardno Emerging Markets USA, je petogodišnja inicijativa pokrenuta u januaru 2011. godine. Cilj projekta je da pomogne Vladi Republike Srbije da poveća konkurentnost domaće ekonomije i privatnog sektora. Projekat će obezbediti stručnu pomoć, treninge i druge vrste podrške u cilju poboljšanja poslovnog okruženja, održavanja makroekonomske stabilnosti i daljeg razvoja finansijskog tržišta. Projekat se sprovodi na osnovu prioriteta koje ima Vlada Republike Srbije i privreda.

Projekat za bolje uslove poslovanja sastoji se od tri glavne komponente:

1. „**Regulatorna reforma u privredi**“ ima za cilj unapređenje zakona, propisa i institucija, kao i poboljšanje kapaciteta regulatornih tela za sprovođenje analiza uticaja propisa, podsticanje dijaloga javnog i privatnog sektora i primenu zakona.
2. „**Makroekonomska politika i upravljanje javnim finansijama**“ će pomoći Vladi Republike Srbije u primeni novih odredaba u fiskalnoj odgovornosti, poboljšanju budžetiranja, povećanju transparentnosti i javnosti rada, jačanju upravljanja javnim dugom i poboljšanju ekonomske analize i predviđanja.
3. „**Razvoj finansijskog tržišta**“ ima za cilj unapređenje regulatornog okvira za nebankarske institucije, kapaciteta za jačanje i širenje tržišta kapitala, kao i uslova za razvoj upravljanja finansijskim rizicima.

Strateški pristup projekta je da pomogne Vladinim institucijama da blisko sarađuju sa privatnim sektorom i nezavisnim ekspertima u cilju postizanja reformi koje će poboljšati konkurentnost privrede. Koraci u reformskom procesu uključuju:

- Određivanje prioritetnih reformi u saradnji sa privredom, uključujući ankete privrednika i praćenje i merenje rezultata reformi
- Podizanje svesti o potrebi za reformama kroz jačanje dijaloga i edukaciju
- Ostvarivanje partnerstva sa Vladinim institucijama u planiranju i sprovođenju različitih prioritetnih reformi
- Jačanje kapaciteta Vlade i privatnog sektora za efikasno sprovođenje održivih reformi
- Podršku Vladinim institucijama i privatnom sektoru u praćenju realizacije reformskih inicijativa

Sprovođenje ovih aktivnosti uštedeće uloženo vreme i sredstva domaćih privrednika i pomoći Vladi da bude efikasnija. Projektna aktivnosti će pomoći privredi u privlačenju neophodnih investicija, a posledično, privreda će biti u mogućnosti da se uspešno takmiči na svetskom ekonomskom tržištu. Sveobuhvatna reforma vodiće i ka izvozno orijentisanom ekonomskom rastu i povećanju zaposlenosti.

Projektni tim se sastoji od 18 domaćih i dva strana eksperta sa širokom ekspertizom u svim oblastima projekta. Tim poseduje veliko iskustvo u oblastima zakonske i ekonomske reforme u Srbiji, a asistirao je u sprovođenju reformi u više od 30 zemalja, uključujući Bosnu i Hercegovinu, Bugarsku, Hrvatsku, Mađarsku, Makedoniju i Rumuniju.

ZA BOLJE USLOVE POSLOVANJA

EKONOMSKI INSTITUT
www.ecinst.org.rs

USAID BEP
www.bep.rs

